

Nove knjige

DETONIJEV RATNI DNEVNIK

Zagrebački nakladnik "Ex Libris" iznenadio je javnost u Hrvatskoj izdavanjem "Ratnog dnevnika 1943.", originalnog dnevničkog zapisa akademskog slikara Marijana Detonija. To je njegov dnevnik iz 1943. godine.

Knjiga je značajna i za Karlovac jer je u karlovačkoj Državnoj muškoj realnoj gimnaziji bio profesor risanja i krasnopisa, tu je stvorio neka od svojih najpoznatijih djela i iz Karlovca je otišao u partizane. Marijan Detoni rođen je u Križevcima 18. travnja 1905. godine. Završio je na Likovnoj akademiji u Zagrebu studij grafike a zatim i slikarstva kao specijalku. Bio je student kod profesora Ljube Babića, Tomislava Krizmana i Vladimira Becića. U Karlovcu radi kao profesor risanja i krasnopisa od 1936. do 1942. godine kada je otišao u partizane. Vrlo je teško i pobrojati slavne slikare koji su bili profesori na Rakovačkoj gimnaziji, muškoj i ženskoj, ili u kojoj drugoj karlovačkoj školi ali Detoni je svakako bio zapažen po svom stamenom liku i ljubavi prema učenicima, te naravno slikama i grafikama.

Detoni je umro u Zagrebu 11. svibnja 1981. godine ovjenčan slavom slikara, profesora i rektora Likovne akademije, političara i društvenog djelatnika. "Ex Libris" izda-

je Detonijev originalan dnevnik iz 1943. godine tj. zapise, od redak dva, o mučnim danima groznih nespo razuma i velikih životnih trauma i tragedije zbog gubljenja supruge. Dnevnik nije mogao biti objavljen u doba komunizma jer je to neherojski, intelektualni i emotivni zapis o apsurdnosti svega što se zbivalo za vrijeme drugog svjetskog rata. Puno je zanimljivosti iz Detonijeva "Ratnog dnevnika 1943.". Piše da je 29. listopada 1942. dobio poziv da ode u partizane a 1. studenog zadnji je puta vidio svoju obitelj. Tada zapravo počinje njegov jednogodišnji put po Bosni i Crnoj Gori pa nazad u Hrvatsku. Tako 25. rujna gorko zaključuje, nakon 9 mjeseci opet na istom mjestu. Bilo je to u Veljunu. Detoni piše i o nekim znamenitim Karlovcanima kao Ribaru i Holjevcu. Svoj posao tužno naziva "pratnjom" Avnoju.

Kao slavni slikar bio je vijećnik ZAVNOH-a u Plaškom, zatim vijećnik AVNOJ-a u Jajcu ali o tome nema ni slova u dnevniku. Ti dani prazni su, bijeli, u dnevniku, a s obzirom na silne nespo razume s moćnicima koje navodi, to ni ne začuđuje. Ipak ponajviše me začuđuje Detonijeva povremeno rabljenje dočelnog –l umjesto književnog –o npr. stradal, dobil, bil, dakle onako kako se govorilo u Karlovcu. No te

Naslovnica Detonijeva "Ratnog dnevnika 1943."

oblike koristi u rijetkim trenucima harmonije. Isto je zanimljivo da je Detoni u partizane otišao krajem 1942. ali mu je služba prestala s danom 31. siječnja 1943., a razriješen je s datumom 22. veljače 1943. godine jer je "samovoljno napustio državnu službu". Po onome što je radio kao grafičar pred odlazak u partizane pa i u partizanima očito je da ga politika nije zanimala već samo želja da kao umjetnik i vjernik pomogne svakom čovjeku. Tu je i izvor njegovih nespo razuma s moćnicima, propovjednicima državne umjetnosti.

Martina Borošić